

האמונה המהורה

ב"ה. י' כסלו, עש"ק פ' ויצא ה'תש"ס

• גליון קס"ה •

עניני אחרית הימים בפרשת השבוע

נצחיות ללא הגבלה

לאור ביאור זה, מגלה האלשיך עומק חדש בתפילתו של יעקב במקום המקדש, והחלוש שזכה לו לאחר מכן - המתוארים בתחילת פרשתנו:

בהיותו בדרכו לבית לבן, יעקב נתון במצב מיוחד במינו. הוא יוצא מבית-מדרשם של שם ועבר, שם התעלה בלימוד התורה ועבודת ה', ויוצא ל"עולם הגדול", לבנות בית ולהקים משפחה. ובדרך, הוא עובר במקום המקדש. הוא יודע שבית-המקדש הראשון ייבנה בזכות אברהם, וייחורב לבסוף. ידוע לו גם על כך שהבית השני לא יתמיד בקיומו. כעת הוא חושב מה יעלה בגורלו של הבית השלישי, שייבנה בזכותו הוא.

הדבר תלוי במידת השפעתו של יעקב על זרעו. אם יעמיד דור ישרים מבורך, ולא ישלטו בזרעו כוחות הרע והרשע - הרי שבית-המקדש יישאר לנצח בידי הקדושה ולא ימשלו בו ידי זרים. ואם, חלילה, לא יצליח ויהיה פסול בזרעו - הרי שגורל בית-המקדש השלישי יהיה כגורל הבית הראשון והשני.

מתוך מחשבות אלו עומד יעקב במקום המקדש ומתפלל על בית-המקדש השלישי שעתידי לקום בזכותו - שגורלו לא יהיה כגורל הבתים שקדמו לו.

לאור האמור, נוכל להבין גם את הסיבה לכך שיעקב התפלל דווקא בערב. חז"ל אמרו (ברכות כו, ב) שאברהם אבינו תיקן את תפילת שחרית, כמו שכתוב (וירא כב, ג) "וישכם אברהם בבוקר"; יצחק תיקן את תפילת מנחה. כמו שנאמר (חיי-שרה כד, סג) "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב"; ויעקב תיקן את תפילת ערבית, כמו שכתוב (פרשתנו כח, יא) "ויפגע במקום וילן שם", ואז התפלל.

מסביר האלשיך: שלושת האבות התפללו במקום המקדש. אברהם התפלל בבוקר, על בית-המקדש הראשון, שנבנה ב"בוקר" - בתחילת האלף הרביעי לבריאת העולם. יצחק התפלל לפנות ערב, על בית-המקדש השני, שנבנה לקראת סיומו של האלף הרביעי ("לפנות ערב"), אבל התפילות של שניהם לא נתקבלו בשלמות, ולבסוף "החשיך היום": הבית הראשון והשני נחרבו, וישראל הלכו לגלות.

מתוך מצב זה של חושך ואפלה ("בא השמש"), לאחר חורבן, הבית השני, עומד יעקב ומתפלל שכאשר יאיר היום, כשייבנה הבית השלישי, יהיה זה אור נצחי שיתקיים לעד. (ועיין בהמשך דבריו הק' שמפרש את כל פרטי החלוש בהתאם לביאור זה).

(מתוך ה'ספר' "הנה ימים באים" פרשתינו)

מדוע דווקא בית המקדש השלישי יתקיים עדי עד, בעוד שהבית הראשון והשני נחרבו בידי אויב? על הקשר המיוחד שבין בית המקדש השלישי ליעקב אבינו, המסמל את הקדושה המושלמת והבלתי מוגבלת

לבית המקדש השלישי יש קשר מיוחד ליעקב אבינו. חז"ל אמרו (פסחים פח, א) מאי דכתיב (ישעיה ב, ג) "והלכו עמים רבים.. אל הר ה' אל בית אלוקי יעקב וגו'" - אלוקי יעקב, ולא אלוקי אברהם ויצחק? אלא, לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר (וירא כב, יד) אשר יאמר היום בהר ה' יראה. ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר (חיי-שרה כד, סג) ויצא יצחק לשוח בשדה. אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר (פרשתנו כח, יט) ויקרא את שם המקום ההוא בית א-ל".

מהי המעלה בכינוי "בית" על השמות "הר" ו"שדה", ומדוע דווקא יעקב הוא שקרא לבית-המקדש בשם "בית"? מוסבר על כך במפרשים (מהרש"א, עיון יעקב ועוד) ששלושת בתי-המקדשות מקבילים לשלושת האבות. בית המקדש הראשון הוא כנגד אברהם; בית-המקדש השני מכון כנגד יצחק; והבית השלישי ייבנה בזכותו של יעקב. כל אחד מהאבות התייחס למקום המקדש בהתאם לאותו בית-המקדש ששייך אליו.

כבית הראשון והשני, שנבנו בזכות אברהם ויצחק, שרתה השכינה באופן זמני, מוגבל. משום כך, אברהם ויצחק משתמשים בלשון "הר" ו"שדה", מקומות שאין אדם דר בהם בקביעות, אלא לפי שעה. לעומתם, נוקט יעקב בלשון "בית", כי הוא מתייחס לבית השלישי שמקביל אליו, וכבית השלישי תשרה השכינה באופן נצחי ללא הפסק, כמו הבית שמשמש את האדם כל חייו בקביעות.

את שייכותו של המושג 'בלי גבול' ליעקב, אנו מוצאים גם בכרכת ה' ליעקב בפרשתנו (כא, יד), "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה". וכדברי חז"ל (שבת קיח, טע"א) על הפסוק "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" (ישעיה נח, יד): "נחלה בלי מצרים... לא כאברהם שכתוב בו (לך לך יג, יז) קום התהלך בארץ לארצה וגו', ולא כיצחק שכתוב בו (תולדות כו, ג) כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה". ברכה זו תתקיים בעת הגאולה. אז תתפשט ארץ-ישראל לכל העולם כולו, ללא גבולות.

אנו רואים, אפוא, כי הן בתחום הזמן (נצחיות בית-המקדש השלישי), והן בתחום המקום (נחלה בלי מצרים), יעקב מסמל את העדר ההגבלה, את האין סופיות, מרע דווקא יעקב הוא המייצג את ההתפשטות הבלתי גבולית, ומה הקשר המיוחד של יעקב לגאולה ולבית-המקדש השלישי?

בלי פסולת

האלשיך בפרשתנו (כח, יט) מסביר, שביעקב מצינו שלמות מיוחדת: "מטתו שלמה". בכל זרעו לא היה פסול. לאברהם נולד ישמעאל, וליצחק נולד עשו, ורק יעקב - כל בניו היו צדיקים.

משום כך, הבית הראשון שנבנה בזכות אברהם, היתה יכולת בידי זרים להחריבו, כשם שישמעאל - שהיה רשע - קיבל את כוחו מאברהם. (ואכן, האלשיך מציין, שבעת חורבן בית-המקדש הראשון סבל עם ישראל צרות באופן מיוחד מאת בני ישמעאל - ראה רש"י וירא כא, יז), בדומה לכך, עשו הרשע קיבל כוחות מיצחק אביו, וכך בבית השני, שיש לו שייכות מיוחדת ליצחק, שלטו בני אדום, מלכות רומי, והחריבו אותו.

רק מיעקב לא היתה "יניקה" לכוחות הרע והטומאה, משום שכל בניו הם בצד הקדושה; ובמקביל לכך, ייבנה בית המקדש השלישי שלא יוכלו לו ידי זרים, והוא יתמיד בקיומו עדי-עד.

פנינים יקרים

ארז"ל עתידה עבודה שתחזור לבכורות... ולטעם זה השתדל יעקב לקנות הבכורה מעשיו לכל יחי' לו חלק בעבודה לעתיד לבוא. והגם שניתנה העבודה ללוים, שקולים הם ויבואו שניהם לעבוד עבודת הקודש כי מעלין בקודש ואין מורידין.

(אור"ח בראשית מט, כח)

יו"ל ע"י ועד להרמת קרן משיח צדקנו

785 E. 2nd St. Brooklyn, NY 11218

כתובתנו באינטרנט: <http://www.moshiach.net/blind>